

„Duokim garo“ vedėja
kitamet linki
santarvės 12 p.

NEMOKAMAS
Tiražas
50 000

Prognozuojama, kad kitamet padėtis žemės ūkyje neprastės

Redakcijos archyvo nuotr.

Žemdirbiai tiki: sunkmetį išgyvensime

Kęstutis PRANCKEVIČIUS

2009 metai žemės ūkio sektoriui buvo vieni iš sudėtingiausių per pastarąjį dešimtmetį. Viliamasi, kad kitamet padėtis žemės ūkyje neprastės, tačiau apie atsigavimą kalbėti dar per anksti.

„Artojas“ pasidomėjo, kaip praeinančius metus vertina žemės ūkio organizacijų atstovai ir ko tikisi iš 2010-ųjų.

Gelbsti eksportas ir parama

Žemės ūkio rūmų pirmininko Broniaus Markausko teigimu, Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, įsivyravusi ekonominė krizė smogė ne tik žemės ūkio sektoriui, bet ir kitoms ūkio šakoms. Visgi žemės ūkiui buvo lengviau atlaikyti ekonominius sunkumus.

„Tai įrodo teigiami eksporto rodikliai. Nepaisant tam tikrų nesklandumų su Rusija, aukštos kokybės lietuviški maisto produktai buvo sėkmingai eksportuojami į ES ir kitas valstybes. Turime pasidžiaugti, kad sugebėjome laiku ir tinkamai įsisavinti ES paramą, kuri kitamet turėtų dar išaugti“, – pasakoja B. Markauskas.

B. Markauskas prognozuoja, kad ir 2010-ieji žemės ūkiui neturėtų atnešti didesnės sumaišties. „Pieno sektorius turėtų gyvuoti ir kitamet. Panaši padėtis ir grūdų rinkoje. Tačiau žemdirbiams reikia stabilumo, ypač sprendžiant pro-

dukcijos supirkimo kainų problemas. Deja, tai priklauso ne tik nuo mūsų šalies. Kaip ES valstybė, Lietuva yra glaudžiai integruota į tarptautinę rinką“, – teigia Žemės ūkio rūmų vadovas.

Džiaugiasi paprastesne tvarka

Lietuvos ūkininkų sąjungos vicepirmininkas Vytautas Rakickas nebuvo itin optimistiškas, tačiau neabejojo, kad žemės ūkis atlaikys sunkmetį.

„Ūkininkams trūksta stabilumo. Šiuo metu mus glumina valdžios ketinimai sumažinti iš nacionalinio biudžeto skiriamas lėšas. Tokiu atveju ūkiui bus sunkiau konkuruoti su kaimyninėmis šalimis. Nemanau, kad 2010-ieji bus palankesni, nes uždarius atominę jėgainę, vėl kils elektros, dujų kainos. Visgi manau, kad šį sunkmetį išgyvensime“, – prognozuoja V. Rakickas.

Viena iš palankiausių šiemetinių naujovių pašnekovas įvardijo galimybę ūkininkams paprastesne tvarka gauti iki 150 tūkst. litų paramą. „Atsivėrusiomis galimybėmis ypač džiaugėsi smulkesni ūkininkai, taip pat modernizuoti savo ūkius ketinantys kooperatyvų savininkai“, – sako ūkininkų sąjungos atstovas.

Grūdai laukia elevatoriuose

„2009 metai buvo bene sunkiausi per pastarąjį dešimtmetį“, – pripažįsta Lietuvos grūdų augintojų asociacijos pirmininkas Romas Ma-

jauskas. Jo teigimu, situacijos visgi nereikėtų pernelyg dramatiizuoti – lapkričio pradžioje padėtis grūdų rinkoje kiek stabilizavosi, o kai kur supirkimo kainos pradėjo kilti.

„Šie metai buvo derlingi ir dosnūs, tačiau dauguma javų augintojų savo produkciją kol kas saugo elevatoriuose ir laukia kitų metų. Tikimės, jog išaugus grūdų poreikiui šiek tiek pakils ir supirkimo kainos“, – viliasi R. Majauskas.

Pasak jo, apie investicijas į technikos atnaujinimą kol kas anksti kalbėti. „Būkime realistai, ekonominė padėtis šalyje ir kitamet vargiai pagerės. Galbūt tik 2011-aisiais pajausime atsigavimą“, – prognozuoja R. Majauskas.

Ne blogiau negu šiemet

Lietuvos mėšinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos prezidentas Antanas Bezarus viliasi, kad per pastaruosius keletą metų šalyje gerokai įsisukusi galvijų skaičiaus mažėjimo „karuselė“ po Naujųjų metų turėtų pagaliau sustoti.

„Blogiausia, kad mėšinių galvijų kainos nesisukyrė nuo paprastų galvijų. Galima būtų pasiūlyti, kad nemažai vartotojų, ypač kitų šalių, pradeda vertinti tikrą, natūralią mėšinių galvijų produkciją ir ją daugiau pirkti. Viliuosi, kad 2010-aisiais padėtis neturėtų būti blogesnė negu šiemet“, – galvijų augintojų poziciją išreiškia A. Bezarus.

Išmokos žemdirbiams viršija milijardą litų 3 p. ▶

Ūkio modernizavimui – lengvatinės paskolos 6-7 p. ▶

Projektų viešinimas – specialiais ženklais 8 p. ▶

Brangieji „Artojo“ skaitytojai,

Sveikiname Jus su Šv. Kalėdomis ir Naujaisiais metais.

2009-ieji buvo ekonominio sunkmečio apgaubti metai. Tačiau iš Jūsų laišku ir atsiliepimų žinome, kad neprarandate optimizmo ir entuziazmo.

2010-aisiais linkime Jums sveikatos, iniciatyvos ir gero derliaus.

Jūsų „Artojas“

ŽINIOS TRUMPAI

Skaityto vis daugiau

Per metus žymiai padidėjo „Artojo“ skaitytumumas. Naujaisiais tyrimų duomenimis, reguliariai ar kartais „Artoją“ skaityto 72 proc. tyrimo dalyvavusių Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) pareiškėjų ir paramos gavėjų. Pernai jų buvo 53 proc. Lapkričio mėnesį atlikto tyrimo metu apklausta 1017 KPP pareiškėjų ir paramos gavėjų.

Pratęstas paraiškų rinkimas

Iki gruodžio 31 dienos pratęstas paraiškų rinkimas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos (KPP) priemonės „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“. Pasinaudoti šios veiklos srities parama gali ne tik savivaldybės, bet ir į melioracijos sistemų naudotojų asociacijas susibūrę ūkininkai ir žemės ūkio bendrovės.

Plečia pasėlių plotus

Lietuvos žemdirbiai mažina natūralių pievų ir ganyklų plotus, o didina sėjamų augalų pasėlius. 2008 m. pasėlių plotas Lietuvoje buvo 1747,9 tūkst. ha; 2009 m. – 1803,6 tūkst. ha. Manoma, kad 2010 m. lauko augalų pasėlių plotas padidės net iki 1835 tūkst. ha.

Sumažėjo tris kartus

Per dešimt mėnesių Žemės ūkio paskolų, garantijų fondas kredito įstaigoms už žemdirbiams, kaimo verslininkams ir perdirbėjams išduotus 70 mln. litų kreditų suteikė 159 garantijas. Jų vertė – 42 mln. litų. Per tą patį praėjusių metų laikotarpį buvo išduota 3 kartus daugiau kreditų su garantija nei šiemet – 230 mln. litų kreditų ir suteikta 135 mln. litų garantijų.

Rekordinis rapsų derlius

Iš beveik 100 tūkst. ha rapsų ploto šiemet vidutiniškai prikulta po 3,09 t/ha sėklų. Tokio aukšto vidutinio žieminių rapsų derlingumo nebuvo per visą rapsų auginimo istoriją Lietuvoje.

Kitų metų iššūkis – kaime kurti darbo vietas

Marius RAZAUSKAS

Metai buvo nelengvi, tačiau su iškilusiais sunkumais susitvarkėme. Taip praeinančius metus vertina žemės ūkio viceministras Aušrys Macijauskas.

Jo teigimu, šiemet žemdirbiai parodė padidintą gyvybingumą.

„Kai Lietuvos ekonomikos nuosmukis siekė apie 20 proc., žemės ūkio sektoriuje jis buvo kur kas mažesnis. Tam įtakos turėjo ir supaprastinta Europos Sąjungos paramos administravimo tvarka bei kiti sprendimai. Statistikos departamento duomenimis, trečiąjį ketvirtį žemės ūkis buvo vienintelė ūkio šaka, kurioje užfiksuotas augimas. Neveltui žemės ūkis buvo pavadintas ekonomikos garvežiu“.

– teigia viceministras ir atkreipia dėmesį, kad šiuo metu padėtis visgi nėra lengva.

Skatins verslą kaime

Remdamasis ekonomistų prognozėmis, A. Macijauskas teigia, kad kiti metai turėtų būti geresni. „Stengsimės išlaikyti tokius pačius žemės ūkio gamybos mastus kaip ir šiemet arba net siekti augimo“, – tikina A. Macijauskas.

Jo teigimu, pagrindinis iššūkis kitamet – išsaugoti esamas ir sukurti naujas darbo vietas kaime. „2010-iejai – verslo kaime proveržio metai. Mes skatinsime kaimo gyventojus užsiimti alternatyvia žemės ūkiui veikla. Tokiu būdu sieksime sudaryti sąlygas dirbti mūsų šalyje ir neemigruoti iš Lietuvos“, – kitų metų tikslus vardija viceministras.

Už apleistą žemę sulauks sankcijų

Neprižiūrimų žemių savininkai yra nuolat tikrinami

Redakcijos archyvo nuotr.

Virginija KLIMIENĖ

Neprižiūrimos žemės savininkai gali sulaukti griežtų finansinių sankcijų – jiems gali būti sumažinta parama arba net skirtos piniginės nuobaudos.

Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) iš seniūnijų gavo informaciją dėl 953 pareiškėjų (iš jų 9 – juridiniai asmenys) neprižiūrimų žemės ūkio naudmenų plotų, kurie neatitinka geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) reikalavimų.

Patikrinta daugiau kaip pusė apleistų žemių savininkų. Apie 60 proc. patikrų deklaruotuose plotuose užfiksuota GAAB pažeidimų, pavyzdžiui, laukai iki nustatyto termino nenušienauti, laukuose yra piktžolių ar sustabarėjusios augmenijos.

Avansas – tik po patikrų

Didžioji dalis iš 797 patikroms atrinktų pareiškėjų dalyvauja tiesioginių išmokų programoje, taip pat ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonė „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ bei „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra klišių, išskyrus kalnuotas vietoves“.

Minėtiems pareiškėjams avansinės tiesioginės išmokos nebus išmokėtos, kol jie nebus patikrinti. Kai tik bus atliktos patikros vietoje ir patvirtinti jų duomenys, tuomet, priklausomai nuo rezultatų, bus apskaičiuotos ir išmokėtos jiems priklausančios išmokos.

Pareiškėjams, kurių valdoje bus nustatytas bent vienas GAAB reikalavimų pažeidimas, bus taikomos sankcijos. Priklausomai nuo pažeidimo sunkumo – parama einamaisiais metais gali būti sumažinta, visiškai nemokama arba pritaikyta ilgalaikė sankcija.

Skirtos ir piniginės nuobaudos

Apleistų, neprižiūrimų žemės plotų kontrolę suaktyvino ir Valstybinė augalų apsaugos tarnyba. Atliekant patikrinimus, surasti 133 neprižiūrimi žemės plotai, nustatyti 38 pažeidėjai. Iš jų šešiams surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolai ir skirtos 100 litų nuobaudos žemės savininkams Kauno, Šiaulių, Telšių, Vilniaus ir Zarasų rajonuose.

Dar 24 pažeidimai nagrinėjami Jonavos, Kaišiadorių, Kauno, Panevėžio, Prienų, Tauragės, Vilkaviškio, Vilniaus rajonuose, 8 neprižiūrimų sklypų savininkai nustatinėjami Molėtų, Panevėžio, Telšių, Varėnos rajonuose.

Išmokos žemdirbiams viršija milijardą litų

Virginija KLIMIENĖ

Europos Sąjungos (ES) parama įsisa-
vinama nuosekliai. Per dvejus metus pa-
ramos gavėjus pagal Lietuvos kaimo plė-
tros 2007–2013 metų programos (KPP)
priemones jau pasiekė daugiau nei 1,327
mlrd. litų.

Į šią sumą įskaičiuota parama, kuri nuo
2009 m. iš KPP lėšų mokama ir Kaimo plė-
tros 2004–2006 metų plano priemonėse daly-
vaujantiems paramos gavėjams. Jiems šiemet
išmokėta daugiau nei 200 mln. litų.

Iš viso per septynerius metus žemės ūkio
sektorius atstovams numatyta skirti apie 7,8
mlrd. litų paramos, už kurią galima pagerinti
ūkininkavimo sąlygas, įsigyti reikalingos
žemės ūkio technikos, atnaujinti pastatus ar
pagilinti profesines žinias.

Padeda supaprastinta tvarka

Sparčiausiai ES lėšos įsisavinamos – iš-
mokėta daugiau nei 740 mln. litų – pagal pir-
mąją KPP krypties „Žemės, maisto ūkio ir
miškininkystės sektoriaus konkurencingumo
didinimas“ priemonės.

Greitai augančiam lėšų panaudojimui įta-
kos turi supaprastintosios priemonės „Žemės
ūkio valdų modernizavimas“ antrosios veiklos
srities įgyvendinimo taisyklės, kai prašoma
iki 150 tūkst. litų paramos. Pagal supaprastin-
tąsias taisykles ūkininkus jau pasiekė daugiau
nei 165 mln. litų. Dar daugiau nei 180 mln.
litų išmokėta antrosios veiklos srities projek-
tams, kuriems supaprastinta paramos admi-
nistravimo tvarka nebuvo taikoma.

Daugiau nei 19 mln. litų pasiekė paramos
gavėjus, norinčius apsaugoti vandenį nuo tar-
šos ir dalyvaujančius pagal pirmąją minėtos
priemonės veiklos sritį „Nitrato direktyvos
reikalavimų ir naujų privalomų Bendrijos
standartų įgyvendinimas“.

Aktyvūs jaunieji ūkininkai

Siekdami pagerinti Lietuvos žemės ūkio
konkurencingumą, aktyviai priemonės „Jau-
nųjų ūkininkų išikūrimas“ projektuose daly-
vauja 40-mečio dar nesulaukę ūkininkai. Jiems
Nacionalinė mokėjimo agentūra prie
Žemės ūkio ministerijos (NMA) išmokėjo
daugiau nei 143 mln. litų.

Lėšos pamažu pildo smulkiųjų ir vyresnio
amžiaus ūkininkų kišenes pagal priemonės
„Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ ir „Anks-
tyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio
gamybos“. Nedidelių ūkių stiprinantiems
žemdirbiams jau išmokėta 5,93 mln. litų, o
nusprendusiems pasitraukti iš ūkininkavimo
– 8,42 mln. litų. 3,89 mln. litų išmokėta miš-
kininkams pagal priemonę „Miškų ekonomi-
nės vertės didinimas“.

Savivaldybės ir melioracijos sistemų nau-
dotojų asociacijos siekia sumažinti ūkininkų
nuostolius dėl užliejamų pievų ir pagal prie-
monės „Žemės ūkio ir miškininkystės plė-
tra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos sri-
tį „Žemės ūkio vandentvarka“ jau įsisavino
daugiau nei 21,24 mln. litų.

Greitesniam lėšų įsisavinimui daug įtakos turi supaprastinta paraiškų administravimo tvarka

Pakankamai aktyvios buvo ir žemės ūkio
perdirbimo bendrovės. Jos pagal priemonės
„Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridė-
tinės vertės didinimas“ pirmąją veiklos sritį
„Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinko-
dara“ įsisavino 40,79 mln. litų.

Beveik 15 mln. litų jau išmokėta lauko
dienų, parodomųjų bandymų, seminarų ir kt.
renginių organizatoriams, kurie užsiima mo-
kymu asmenų, susijusių su žemės ir miškų
ūkio veikla.

Rūpinasi kraštovaizdžiu

Kiek mažiau lėšų – 570,94 mln. litų – ūki-
ninkus pasiekė pagal antrąją kryptį „Aplink-
os ir kraštovaizdžio gerinimas“. Viena iš mi-
nėtų krypties populiariausių priemonių yra
„Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra
kliūčių, išskyrus kalnuotas vietas“, pagal
kurią išmokėta daugiau nei 381 mln. litų.

Puoselėjantiems agrarinę aplinkosaugą jau
išmokėta per 165,8 mln. litų, o labiausiai pa-
pildėjo tvarkančiųjų kraštovaizdį ar užsiiman-
čiųjų ekologiniu ūkininkavimu pinigines.

Daugiau nei 10,6 mln. litų pasiekė para-
mos gavėjus pagal priemonę „Pirmas ne že-
mės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio
paskirties žemės apželdinimas mišku“, 5,33
mln. litų – pagal priemonę „Pirmas žemės
ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“.

Lėšos – verslui kaime

Vis sparčiau išmokamos lėšos ir pagal tre-
čiąją kryptį „Gyvenimo kokybė kaimo vieto-
vėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas“. Vyk-
dantiems ar įvykdžiusiems projektus pagal
priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatini-
mas“ jau išmokėta 837,6 tūkst. litų, „Para-
ma verslo kūrimui ir plėtrai“ – 196,4 tūkst.
litų, „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“
– 192,6 tūkst. litų.

Siekiant sparčiau gauti paramą ūkinin-
kams, kaimo gyventojams ar labai mažoms
įmonėms galima teikti paraiškas pagal su-
paprastintąsias minėtų priemonių įgyvendi-
nimo taisykles, kai prašomos paramos su-

ŠIUO METU PARAIŠKOS RENKAMOS

Paraiškų teikimas	KPP priemonės pavadinimas
Iki 12.11	„Miškų ekonominės vertės didinimas“
Iki 12.24	„Naudojamasis konsultavimo paslaugomis“
Iki 12.31	„Profesinio mokymo ir informavimo veikla“ (veiklos srities „Asmenų, susijusių su žemės ir miškų ūkio veikla, mokymas ir informavimas“ pirmoji ir antroji mokymo kryptis) „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ veiklos sritis „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara“ „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“; „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ (planavimo metodu ar LEADER metodu) „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos sritis „Žemės ūkio vandentvarka“; „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ „Parama VVG veiklai, įgūdžiams įgyti ir aktyviai pritaikyti“
Iki 12.31 (pagal supaprastintąsias taisykles, siekiant iki 150 tūkst. litų paramos)	„Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ veiklos sritis „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara“ „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antroji veiklos sritis „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ „Miškų ekonominės vertės didinimas“

ma yra iki 150 tūkst. litų.

Pagal ketvirtosios krypties „LEADER
metodo įgyvendinimas“ priemonės išmo-
kėta daugiau nei 6,32 mln. litų kaimo ben-
drumenės iniciatyvoms skatinti. Ši suma pa-
siekė priemonės „Parama VVG veiklai, įgū-
džiams įgyti ir aktyviai pritaikyti“ paramos
gavėjus.

Pirkimus palengvins nustatyti didžiausi įkainiai

Vadovaudamiesi didžiausiais įkainiais žemdirbiai gali atlikti veršidžių renovaciją

Redakcijos archyvo nuotr.

Modestas GRIGAITIS

Siekiant užtikrinti paramos įsisavinimo skaidrumą, investicinės paramos gavėjai prekes ar paslaugas turi įsigyti pagal nustatytas taisykles. Pirkimus palengvins patobulinta Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodika.

Ši metodika aktuali paramos gavėjams, kurie įgyvendina projektus pagal investicines KPP priemones, tokias kaip „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“, „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ ir kitas.

Įprastai ūkininkai ar žemės ūkio bendrovės prekes ar paslaugas įsigyja remdamiesi Prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklėmis arba Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodika. Ja vadovaujamesi, jei įsigyjamai prekei ar paslaugai yra nustatytas didžiausias įkainis. Jeigu didžiausias įkainis nėra nustatytas, būtina vadovautis Prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taisyklėmis.

Statinių įkainiai

Jau nuo šių metų vidurio vykdant pirkimus galima vadovautis Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodika statant ar rekonstruojant šildomus ar nešildomus šiltnamius, pastatus, kuriuose laikomi gyvuliai ar paukščiai, sandėliavimo paskirties pastatus, stacionarias grūdų džiovyklas, siloso tranšėjas, įrengiant paviršinius telkinius, taip pat paslaugų paskirties pastatus (grožio salonus, skalbyklas ir pan.).

Pavyzdžiui, pareiškėjas stato 1000 kubinių metrų skalbyklą ar autoservisą. Tinka-

SVARBU

■ Statinių, kuriems nustatytas didžiausias įkainis, sąrašą galima surasti Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikos 4 priede.

■ Jei reikalingai prekei ar paslaugai yra nustatytas didžiausias įkainis, ūkininkas pirkimą gali atlikti nevykdydamas konkurso ar apklausos – t. y. jam pakanka susirasti prekę tiekėją, gauti iš jo pasiūlymą ir sudaryti pirkimo–pardavimo sutartį.

mų finansuoti išlaidų suma, pritaikius naujos statybos didžiausią įkainį šio tipo statiniams, bus 675 000 litų, nes 1 kubinio metro kaina pagal metodiką bus 675 litų (be PVM). Tarkim, šildomo 500 kubinių metrų šiltnamio rekonstrukcijos kaina būtų 62 500 litų, nes 1 kubinio metro kaina 125 litai (be PVM).

Visą statinių sąrašą galima rasti Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikos 4 priede.

Naujieji pakeitimai taip pat leidžia pareiškėjams pateikti mažiau dokumentų. Jei reikalinga prekė ar paslauga yra įtraukta į Didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikos sąrašus, ūkininkas pirkimą gali atlikti nevykdydamas konkurso ar apklausos – t. y. jam pakanka susirasti tiekėją, gauti iš jo pasiūlymą ir sudaryti pirkimo–pardavimo sutartį.

Perkant pagal taisykles – populiarios apklausos

Nesant nustatytam didžiausiam įkainiui, paramos gavėjams reikia vadovautis Prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklėmis, pagal kurias reikia organizuoti konkursus ar apklausas, arba Viešųjų pirkimų įstatymu, jei pareiškėjas yra perkančioji organizacija.

Dažniausiai pirkimai vykdomi organizuojant tik apklausas. Šis pirkimo būdas yra leidžiamas, jeigu prekių ar paslaugų vertė yra

lygi arba mažesnė nei 500 tūkst. litų, o perkamų darbų vertė neviršija 2,5 mln. litų. Kainos pateikiamos be PVM.

Jeigu prekių ar paslaugų vertė yra ne didesnė nei 100 tūkst. litų, pakanka žodinės apklausos. Minėtą sumą viršijus, apklausa turi būti vykdoma raštu.

Išskyrus taisyklėse numatytus atvejus, vykdant pirkimus reikia apklausti mažiausiai tris tiekėjus. Apklausti tik vieną tiekėją galima, jeigu pirkimų vertė neviršys 10 tūkst. litų. Taip pat jeigu perkamos pašto, telekomunikacijų, transporto paslaugos ir degalai, arba, kai prekes, paslaugas ar darbus dėl techninių, meninių ar kitų objektyvių priežasčių, neatsižvelgiant į pirkimo vertę, gali pateikti tik konkretus tiekėjas ir nėra kitos alternatyvos.

Reikalingi ir konkursai

Įsigyjant prekių ar paslaugų už daugiau kaip 500 tūkst. litų ar darbų, kurių vertė yra didesnė kaip 2,5 mln. litų, projektų vykdytojui visada reikia organizuoti konkursus. Šį pirkimo būdą leidžiama pasirinkti ir nepriklausomai nuo pirkimo vertės.

Konkursuose dalyvaujantys tiekėjai pirkimo organizatoriui gali pateikti tik vieną pasiūlymą. Derybos tarp tiekėjų ir pirkimo organizatorių neleidžiamos, išskyrus atvejus, kai tiekėjai pasiūlo per didelės kainas.

Jeigu pirkimams buvo organizuotas konkursas, projekto vykdytojai turi pateikti sprendimo dėl pirkimo, skelbimo ir kvietimų pateikti pasiūlymus kopijas. Taip pat reikia pristatyti tiekėjų pasiūlymų kopijas, pasirašytos pirkimo sutarties kopiją ir kitus dokumentus, kurie nurodyti Prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklėse.

Vykdant pirkimus apklausos būdu, reikia pateikti tokius pat dokumentus, kaip ir vykdant konkursą, išskyrus skelbimą. Taip pat projektų vykdytojai turi užpildyti nustatytos formos tiekėjų apklausos pažymą.

Ūkininkai klausia – „Artojas“ atsako

I aktualiausių ūkininkų klausimus, susijusius su Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programa (KPP), atsako ištikimas draugas „Artojas“. Atsakymai parengti padedant Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) specialistams.

Žemės ūkio bendrovė, auginanti švelniakailius žvėrelius, planuoja vykdyti projektą pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrosios veiklos srities supaprastintąsias taisykles. Planuojama montuoti naujas girdyklas žvėreliams. Ar ši bendrovė būtų tinkama pareiškėja? Ar išlaidos būtų priskiriamos prie finansuojamų pagal minėtos priemonės veiklos sritį?

Vadovaujantis minimos KPP priemonės antrosios veiklos srities supaprastintosiomis įgyvendinimo taisyklėmis, tinkamos finansuoti išlaidos galėtų būti nauja įranga, susijusi su remiama projekte numatyta vykdyti veikla. Kadangi žemės ūkio bendrovė užsiima švelniakailių žvėrelių auginimu, minėtos investicijos (girdyklos žvėreliams) gali būti tinkamos finansuoti pagal minėtą priemonę.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog ūkiams, kurie yra mažesni kaip 4 ekonominio dydžio vienetai, parama neskiriama. Pareiškėjas taip pat turi atitikti ir kitus tinkamumo kriterijus paramai gauti.

Ar galima tuo pat metu teikti paraiškas pagal dvi KPP priemones: „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ ir „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“? Projektai būtų įgyvendinami tame pačiame žemės sklype. Pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ būtų įsteigta įmonė, užsiimanti medienos gaminių gamyba, o pagal priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ būtų įkurta stovyklavietė.

Abi minimos KPP priemonės yra investicinės. Pakartotinai investicinės paramos pagal tą pačią arba kitas priemones galima kreiptis tik įgyvendinus ankstesnįjį projektą, t. y. ne anksčiau kaip pateikus paskutinį mokėjimo prašymą ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą.

Taigi, reikia pasirinkti, pagal kurią priemonę norite teikti paraišką pirmiau. Tik įgyvendinus vieną projektą, galima kreiptis paramos pagal kitą priemonę.

Šiomet pateikiu paraišką pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrosios veiklos srities supaprastintąsias taisykles. Jau atlikau dalį investicijų ir gavau paramą. Likusios investicijos yra numatytos 2010 m. Ar galiu atsakyti numatytų 2010 m. investicijų ir užbaigti projektą šiais metais?

Kilus poreikiui keisti projektą, paramos gavėjas privalo pateikti prašymą NMA Kontrolės departamento teritoriniam skyriui, kuriam teikė paraišką. Kartu su prašymu pakeisti projektą būtina pateikti visą informaciją ir dokumentus, pagrindžiančius šį prašymą. Tuomet NMA įvertina projekto keitimo aplinkybes ir priima sprendimą leisti paramos gavėjui keisti projekto įgyvendinimo sąlygas, ar ne.

Norėčiau teikti paraišką pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ supaprastintąsias taisykles. Viena iš planuojamų investicijų – stacionari grūdų džiovyklą. Pagal Statybos reglamentą šis statinys priskiriamas II grupės nesudėtingiems (tarp jų laikiniams) statiniams, kuriems nereikia statybos leidimo. Kokius dokumentus (be komercinio pasiūlymo) reikia pateikti kartu su paraiška?

Iki metų pabaigos paraiškas galima teikti pagal daugiau nei 10 KPP priemonių

Redakcijos archyvo nuotr.

Vadovaujantis KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrosios veiklos srities supaprastintosiomis įgyvendinimo taisyklėmis, finansuojami tik nesudėtingi statiniai, patenkantys į Statybos techninį reglamentą STR1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“. Pagal jį stacionari grūdų džiovyklą yra priskiriama II grupės nesudėtingiems (tarp jų laikiniams) statiniams, kuriems nereikia statybos leidimo.

Taip pat kai kuriais atvejais privaloma pateikti supaprastintą statinio projektą, parengtą Statybos techniniame reglamente STR1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“ nustatyta tvarka. Ar projektą reikia parengti, turi nustatyti atsakingas specialistas (architektas).

Noriu kaimo vietovėje steigti nedidelę baldų gamybos įmonę, kurioje dirbtų iki šešių to paties kaimo žmonių. Veiklą planuojame vykdyti nuomojamame pastate, kurį reikėtų rekonstruoti. Paramos lėšomis planuojame įsigyti įrengimus, atlikti pastato rekonstrukciją ir sukurti interneto svetainę. Ar galiu pretenduoti į paramą?

Remiantis KPP priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ (veikiančios labai mažos įmonės ar kaimo individualiojo verslo plėtra) įgyvendinimo taisyklėmis, vienas iš tinkamumo kriterijų paramai gauti – projekto veikla turi būti susijusi su pagal šią priemonę remiamomis veiklos sritimis. Įgyvendinimo taisyklių 1 priede yra nurodytas remtinų veiklų sąrašas, sudarytas vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi.

Baldų gamyba patenka į remtinų veiklų sąrašo 31 skyrių, todėl gali būti remiama pagal minėtą priemonę. Kadangi planuojama vykdyti veikla yra tinkama finansuoti, Jūsų minėtos investicijos – įrengimai, pastato rekonstrukcija ir interneto svetainės sukūrimas – taip pat būtų tinkamos finansuoti, jeigu atitiktumėte visus įgyvendinimo taisyklėse nustatytus tinkamumo kriterijus, taikomus pareiškėjui.

Tiesa, pastatas, kuriame bus atliekami rekonstrukcijos darbai, pareiškėjui turi priklausyti nuosavybės teise. Jeigu jame atliktumėte kapitalinį remontą, bet ne rekonstruotumėte, tuo atveju pastatas gali būti nuomojamas ne trumpiau kaip 5 metus.

Ar labai maža įmonė, besiruošianti verstis stručių auginimą ir perdirbimą, gali gauti paramą pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“? Jeigu ne, kokią alternatyvią KPP priemonę būtų galima rinktis?

Jūsų minėta veikla (stručių auginimas) nebūtų remiama pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“, nes ji nepatenka į remiamų veiklų sąrašą, kuris yra pateikiamas priemonės įgyvendinimo taisyklių 1 priede.

Stručių auginimas galėtų būti remiamas pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrąją veiklos sritį.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog kreipiantis paramos pagal šios priemonės veiklos sritį, pajamos iš žemės ūkio produktų gamybos arba paslaugų žemės ūkiui teikimo per 2 metų laikotarpį turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų valdos veiklos pajamų. Ūkininko ar juridinio asmens ūkis iki paraiškos pateikimo turi veikti ne trumpiau kaip 2 metus. Šie reikalavimai netaikomi kooperatyvams.

Taigi, jeigu atitiktumėte visus priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrosios veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse nustatytus reikalavimus, būsite tinkamas pareiškėjas.

Klausimus „Artojui“ siųskite elektroniniu paštu info@artojas.lt arba paštu UAB „Publicum“, Jogailos g. 4, Vilnius

Ūkio modernizavimui –

Marius RAZAUSKAS

Naujos žemės ūkio technikos įsigijimas, gamybinių pastatų statyba ar rekonstrukcija, naujos statybinės medžiagos, aplinkos taršą mažinanti įranga, vietinių kanalizacijos sistemų įrengimas. Tai tik nedidelė dalis investicijų, kurios gali būti finansuojamos Europos Sąjungos (ES) paramos lėšomis.

Minėtoms investicijoms atlikti reikia ne tik ES finansavimo, bet ir nuosavų lėšų. Nuo lapkričio mėnesio paramos siekiantys ūkininkai, žemės ūkio bendrovės ir žemės ūkio produkciją perdirbančios bendrovės, turi galimybę gauti lengvatines paskolas investiciniams projektams įgyvendinti.

Pagal dvi KPP priemones

Žemės ūkio paskolų garantijų fondo (ŽŪPGF) valdomo Paskolų fondo lėšos skirtos paskoloms teikti pagal dvi Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos (KPP) priemones – „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ arba „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“.

Modernizuojantys žemės ūkio valdas paraiškas gali teikti pagal tris veiklos sritis: pirmąją – „Nitratų direktyvos reikalavimų ir naujų privalomų Bendrijos standartų įgyvendinimas“, antrąją, kuriai priskiriamas žemės ūkio produktų gamyba arba paslaugų žemės ūkiui teikimas, biodujų gamyba iš ūkyje susidarančių atliekų ir prekinį žemės ūkio produktų apdorojimas, perdirbimas bei tiekimas rinkai, ir trečiąją – trumpos rotacijos plantacinių želdinių įveisimas.

Pareiškėjai pagal KPP priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ paskolos gali kreiptis pagal pirmąją veiklos sritį „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara“.

Lengvatinių paskolų gali tikėtis ir teikiantys paraiškas pagal minėtą KPP priemonių supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles, kai prašomos paramos suma yra ne didesnė negu 150 tūkst. litų. Supaprastintosios taisyklės taikomos KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrajai veiklos sričiai ir KPP priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ pirmajai veiklos sričiai.

Fiziniai ar juridiniai asmenys paraiškas turi teikti Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritoriniams skyriams pagal projekto įgyvendinimo vietą.

Galima siekti tik paskolos

Siekiant, kad pareiškėjai investiciniams projektams įgyvendinti galėtų gauti ne tik paramą, bet ir paskolas, buvo pakoreguotos mi-

Lengvatinės paskolos galima siekti įvairių patalpų statyboms ar renovacijai finansuoti

SPECIALISTO KOMENTARAS

Būtina įvertinti riziką

Lietuvos bankų asociacijos prezidentas Stasys Kropas pataria klientams teisingai įvertinti savo galimybes ir pasirinkti paskolos valiutą, kurios kurso keitimo riziką prisiims jis pats.

„Šiuo metu palankiau būtų skolintis eurais ne tik dėl gerokai mažesnių palūkanų, bet ir dėl to, kad šiuo atveju skaičiuojamas valstybės pagalbos dydis (bendrasis subsidijos ekvivalentas – BSE) yra žymiai mažesnis. Kadangi pareiškėjui valstybės pagalbos dydis BSE atimamas iš teikiamos paramos, jis išlošia – jam lieka didesnė paramos dalis, kurią skiria NMA“, – pastebi S. Kropas.

Pasak jo, reikia atkreipti dėmesį, kad parama paskolomis galės naudotis tik tie pareiškėjai, kurie atitiks KPP priemonėse numatytus tikslus, uždavinius bei atitiks

kitus tinkamumo kriterijus paramai gauti ir tik tinkamoms finansuoti išlaidoms.

„Tačiau nereikia pamiršti, kad bankas prisiims riziką už lėšų grąžinimą Paskolų fondui, todėl pareiškėjas dar bus vertinamas naudojant įprastą bankuose metodologiją, atsižvelgiant į pareiškėjo kredito istoriją, numatomus finansų srautus ir galimą riziką įgyvendinant projektą“, – atkreipia dėmesį S. Kropas.

nėtų dviejų KPP priemonių įgyvendinimo taisyklės. Jomis vadovaujantis paraišką galima teikti trimis būdais: pirmuoju – siekiant tik investicinės paramos, antruoju – siekiant tik paskolos, trečiuoju – tam pačiam projektui siekiant ir investicinės paramos, ir paskolos.

Viena iš pagrindinių naujovių – ūkininkas vykdomam projektui galės siekti tik paskolos be investicinės paramos. Verta pabrėžti, kad net ir siekdamas tik paskolos, pareiškėjas privalo atitikti visus KPP priemonės, pagal kurią įgyvendins projektą, tinkamumo kriterijus paramai gauti ir prisiimti visus numatytus išpareigojimus.

Jeigu paraiška teikiama antruoju arba trečiuoju būdu, verslo plane prašomos paramos paskola sumą reikia nurodyti kaip projekto finansavimo šaltinį ir ją įtraukti į verslo plano skaičiavimus, detalai pateikti būsimas investicijas. Be to, kartu su paraiška ir verslo planu pateikti ir kitus KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse nurodytus dokumentus.

Į banką – tik su pažyma

Norint gauti paskolą, pirmiausia reikia pateikti paraišką ir kitus reikalingus dokumentus NMA teritoriniam skyriui pagal projekto įgyvendinimo vietą. Paraiškos, kurioje pra-

– lengvatinės paskolos

Redakcijos archyvo nuotr.

SVARBU

- Paraiška teikiama trimis būdais: pirmuoju, siekiant tik investicinės paramos, antruoju – tik paskolos, trečiuoju – ir investicinės paramos, ir paskolos;
- Lengvatinės paskolas išduoda tik tos kredito institucijos, su kuriomis Paskolų fondas pasirašė sutartis. Šiuo metu paskolas gali išduoti 8 komerciniai bankai;
- Siekdamas tik paskolos pareiškėjas privalo atitikti visus KPP priemonės, pagal kurią įgyvendins projektą, tinkamumo kriterijus paramai gauti ir prisiimti numatytus įsipareigojimus;
- Iškilus klausimams, galima kreiptis į NMA Informacijos teikimo skyrių, rašant elektroninio pašto adresu info@nma.lt arba skambinant telefonu 8-5 252 6999.

šoma paskolos, vertinimas negali užtrukti ilgiau kaip 15 darbo dienų nuo jos užregistravimo NMA dienos. Į šį terminą neįskaičiuojamas paklausimų siuntimo pareiškėjui arba patikrų vietoje laikas.

Įvertinus paraišką teigiamai, pareiškėjui išduodama tinkamumo gauti paskolą pažyma (nurodant tinkamas finansuoti išlaidas), kuri galioja 6 mėnesius nuo jos išdavimo datos.

Turėdamas pažymą, pareiškėjas kreipiasi į kredito įstaigą dėl paskolos suteikimo. Lengvatinės paskolas šiuo metu teikia aštuoni komerciniai šalies bankai: DnB NORD, Medicinos bankas, „Parex“, SEB, „Snoras“,

„Swedbank“, Šiaulių bankas ir Ūkio bankas. Paskolos teikiamos litais arba eurais.

Gavęs teigiamą kredito įstaigos atsakymą dėl paskolos suteikimo, pareiškėjas vėl turi kreiptis į NMA. Tuomet ji per 5 darbo dienas įvertina paskolos sutartį. Jei banko sprendimas suteikti paskolą nekeičia ankstesnio projekto vertinimo, per minėtą laikotarpį NMA apskaičiuoja paramos intensyvumą ir sumą bei skiria paramą.

Jei projekto vertė viršija 1 mln. litų, apskaičiavusi paramos intensyvumą ir sumą, NMA pateikia paraiškos vertinimo ataskaitą Žemės ūkio ministerijai (ŽŪM). ŽŪM pateikia NMA rekomendacinius pasiūlymus dėl finansuotųjų projektų.

Paskolos sutartį pareiškėjas su banku pasirašo tik priėmus galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo.

Paskolos trukmė – septyneri metai

Paskola suteikiama 7 metams, išimtiniais atvejais – iki 10 metų, jei veikla susijusi su kooperatinės pieno perdirbimo įmonės įkūrimu. Paramos gavėjai be rašytinio NMA sutikimo negali keisti paskolos dydžio ir trukmės bei valiutos.

Mažiausia paskolos suma pagal KPP priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ yra 10 358 litai (3000 eurų), didžiausia – 1 035 840 litų (300 tūkst. eurų). Pagal KPP priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ didžiausia paskolos suma – 13 811 200 litų (4 mln. eurų),

o pieno kooperacijai – 34 528 000 litų.

Paramos suma vienam ūkio subjektui negali viršyti KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse nustatytos didžiausios paramos sumos vienam projektui, t. y. 690 560 litų, ir didžiausios paramos sumos 2007–2013 metų laikotarpiui vienam paramos gavėjui, t. y. 1 381 120 litų. Tuo tarpu pagal supaprastintąsias taisykles parama vieno kvietimo teikti paraiškas laikotarpiui negali viršyti 300 tūkst. litų.

Mažesnės palūkanos

Paskolos projektams bus skiriamos iš Paskolų fondo, kurį valdo Žemės ūkio paskolų garantijų fondas (ŽŪPGF).

Paskolos ūkio subjektams palankesnėmis sąlygomis teikiamos skaičiuojant Bendrąjį subsidijos ekvivalentą (BSE). Bendras subsidijos ekvivalentas – teorinis piniginių subsidijos dydis, parodantis, kiek ūkio subjektui teikiama paskola kainuoja pigiau nei išduodama paskola standartinėmis rinkos sąlygomis. Kai ūkio subjektas kreipiasi investicinės paramos ir paskolos, maksimali paramos suma projektui bus mažinama subsidijos ekvivalento sumos dydžiu.

Pareiškėjas lengviau galės gauti paskolą už mažesnės nei rinkoje palūkanas bei 70 proc. garantiją paskolai iš ŽŪPGF.

Projektų viešinimas – specialiais ženklais

Visi paramos gavėjai paramos lėšomis įsigytas prekes turi pažymėti specialiu lipduku

Modestas GRIGAITIS

Sutartis pasirašydami paramos gavėjai prisiima tam tikrus įsipareigojimus, kurių jie privalo laikytis. Vienas iš jų – paramos lėšomis įsigytas prekes ar įrengtas patalpas pažymėti specialiais lipdukais, o atsižvelgiant į projekto vertę – dar įrengti aiškinamąjį arba informacinį stendą.

Tokių būdu paramos gavėjai patys prisideda prie paramos viešinimo. Viešinti paramą privalo paramos gavėjai, vykdantys projektus pagal investicines Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemones.

Žymėti reikia visiems

Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą ir suteiktos paramos viešinimo taisyklėse nurodyta, kad visi paramos gavėjai turi įsigytas materialines vertybes, pavyzdžiui, įrangą, baldus, techniką ar įrengtas patalpas, kaip informacinius centrus, pažymėti KPF logotipu, šūkiu – „Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai: Europa investuoja į kaimo vietas“ ir Europos Bendrijos (EB) emblema (vėliava).

Patį paprasčiausia įsigytų prekių žymėjimo priemonė – lipdukas su minėtais ženklais. Jo pakanka, jei Europos Sąjungos lėšomis remiamo projekto vertė neviršija 172 640 litų. Dėl lipdukų reikėtų kreiptis į Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritorinį skyrių, pas projektą administruojantį specialistą.

KPF logotipo, šūkiu bei EB vėliavos pavyzdžius galima rasti Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) interneto puslapyje adresu www.zum.lt.

Stendai – pagal projekto vertę

Jeigu projekto bendra investicinė vertė viršija 172 640 litų, tuomet reikia įrengti aiškinamąjį stendą. Stende turi būti projekto pavadinimas, trumpas projekto apibūdinimas,

mas, KPF logotipas, šūkis „Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai: Europa investuoja į kaimo vietas“ ir EB emblema (vėliava).

Aiškinamasis stendas turi būti gerai matomoje vietoje pastato viduje, pageidautina viešojo naudojimo paskirties patalpoje, arba lauke netoli remiamo objekto (pavyzdžiui, ūkio teritorijoje ar prie maisto gamybos įmonės). Aiškinamąjį stendą reikia įrengti pradėjus projekte numatytus darbus, bet ne vėliau kaip iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos.

Trečia paramos viešinimo priemonė, kurios gali prireikti paramos gavėjams – informacinis stendas. Jį privaloma įrengti tuomet, kai numatytos investicijos į infrastruktūrą ir bendra tokio projekto vertė viršija 1 726 400 litų. Informacinis stendas turi būti įrengtas gerai matomoje projekto įgyvendinimo vietoje iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos.

Jei projektas įgyvendinamas pagal LEADER kryptį, reikalingas ir EB LEADER logotipas.

Tiek aiškinamojo, tiek informacinio stendų pavyzdžius galima rasti Viešinimo taisyklių 3 priede.

Viešinimui numatytos lėšos

Paramos gavėjams gali būti kompensuojamos ir viešinimui skirtos išlaidos, o didžiausia suma priklauso nuo projekto vertės. Projektams, kurių bendra vertė yra iki 172 640 litų, didžiausia tinkamų finansuoti viešinimui skirtų išlaidų suma yra iki 200 litų.

Jei bendra projekto vertė yra nuo 172 643 iki 345 280 litų, didžiausia tinkamų finansuoti viešinimui skirtų išlaidų suma yra 500 litų. Jei bendra projekto vertė nuo 345 283 iki 863 200 litų – didžiausia viešinimo išlaidų kompensuojama suma 1000 litų, nuo 863 203 iki 1 726 400 litų – didžiausia kompensuojama išlaidų suma 1 500 litų. Jei bendra projekto vertė viršija 1 726 403 litų – didžiausia viešinimo išlaidų kompensuojama suma 2 000 litų.

Viešinimo išlaidų didžiausios kompensuojamos sumos galioja, jei konkrečios KPP priemonės įgyvendinimo taisyklėse nenumatyti kiti reikalavimai.

AIŠKINAMASIS STENDAS

PROJEKTĄ REMIA LIETUVOS RESPUBLIKA

PIENO ŪKIO MODERNIZAVIMAS

Įgyvendinant projektą numatoma rekonstruoti buvusią pieno fermą ir įsigyti modernią technologinę įrangą, skirtą optimaliais terminais paruošti pašarus ūkyje auginamiems galvijams.

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA
Į KAIMO VIETOVES

Jei projekto vertė viršija 172 640 litų, įrengiamas aiškinamasis stendas. Jame aiškiai pateikiamas projekto pavadinimas, trumpas projekto apibūdinimas, EB vėliava ir šūkis „Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai: Europa investuoja į kaimo vietas“. Tokia informacija turi užimti ne mažiau kaip 25 procentus stendo ploto.

INFORMACINIS STENDAS

Jei numatytos investicijos į infrastruktūrą ir projekto bendra vertė viršija 1 726 400 litų – įrengiamas informacinis stendas. Viršutinėje dalyje, kuriai skiriama ne mažiau kaip 25 proc. stendo ploto, pateikiama informacija apie paramą. Kairėje pusėje dedama EB vėliava, o dešinėje rašoma: „Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai: Europa investuoja į kaimo vietas“.

Antroje dalyje rašomas projekto arba objekto pavadinimas.

Trečiosios dalies kairėje pusėje rašoma: „Projektą remia Lietuvos Respublika“, o dešinėje dedamas KPF logotipas. Užrašo raidžių aukštis turi būti ne mažesnis nei užrašo prie EB vėliavos, tačiau gali būti naudojami skirtingi stiliai. Šiai daliai turi būti skirta ne mažiau kaip 25 proc. stendo ploto. Raidžių aukštis turi būti ne mažesnis kaip pirmojoje stendo dalyje, tačiau gali būti naudojami skirtingi stiliai.

Ketvirtojoje dalyje gali būti nurodomi paramos gavėjai, rangovai, tiekėjai, paslaugų teikėjai ir vykdomų darbų trukmė (darbų pradžios ir pabaigos datos). Taip pat gali būti nurodoma bendra projekto vertė ir EB EŽŪFKP, nacionalinio bendrojo finansavimo ir kitų šaltinių lėšų sumos.

Investuoti į statinius – paprasčiau

Marius RAZAUSKAS

Supaprastinus paramos administravimo tvarką, žemės ūkio valdas modernizuojantys ūkininkai suskubo pasinaudoti atsivėrusiomis galimybėmis.

Paraiškas iki 150 tūkst. litų paramai gauti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrąją veiklos sritį nuo kovo mėnesio jau pateikė daugiau nei 2700 žemdirbių, iš jų – beveik 2600 patvirtinti paramos gavėjais. Neužtrunka ir lėšų išmokėjimas – paramos gavėjus jau pasiekė daugiau nei 165,1 mln. litų.

Vertina teigiamai

Palankiais pakitimais džiaugiasi ir Biržų rajone 90 ha pienininkystės ūkį valdantis Arūnas Kuprys. „Įsigijome javų kombainą, trąšų barstomąją ir purkštuvą. Paraiškos administravimas buvo pakankamai greitas, todėl dalį investuotų lėšų jau susigražinome“, – pasakojo A. Kuprys, anksčiau vykdęs projektą ir pagal kitą KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Biržietis pastebi, kad paramos lėšos padeda sutaupyti dalį investicijų, įsigyti naują techniką ar įrangą galima kur kas greičiau. Baigęs įgyvendinti šį projektą, jis planuoja savo ūkį papildyti nauja žemės ūkio technika.

Daugiau nesudėtingų statinių

Vadovaujantis supaprastintosiomis taisyklėmis, paramos lėšomis gali būti finansuojama tik nesudėtingų statinių statyba ir rekonstrukcija, todėl iki rugsėjo pabaigos modernizuojantis savo ūkį pareiškėjai negalėjo tikėtis kai kurių statinių finansavimo.

Rugsėjo 18 dieną buvo praplėstas nesudėtingų statinių sąrašas. Dabar šiltnamiai, stacionarios džiovyklos, kaip ir plokščiadugniai grūdų saugojimo bokštai, siloso ir šienainio tranšėjos, gyvūnų aptvarai, sandėliavimo ar parodų aikštelės priskirti prie nesudėtingų statinių. Taigi jų statyba ir rekonstrukcija gali būti finansuojama pagal supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles.

Teikiant paraišką paramai gauti, kartu nereikia pateikti šių nesudėtingų statinių statybų leidimų. II grupės nesudėtingiems statiniams turi būti rengiamas supaprastintas statinio techninis projektas.

Leidžiamos investicijos

Siekiantiems iki 150 tūkst. litų paramos pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrąją veiklos sritį, gali būti finansuojamas ir naujos žemės ūkio technikos ar naujų statybinių medžiagų, skirtų nesudėtingų statinių statybai ir rekonstrukcijai, įsigijimas, kelių, drenažo įrengimas ir rekonstrukcija, daugiamečių vaiskrūmių ir vaismedžių įsigijimas naujam sodui įveisti, technologiniai įrenginiai, kompiuterinė įranga, įskaitant programinę, N ir O kategorijų

Prie nesudėtingų statinių jau priskiriami ir šiltnamiai

Redakcijos archyvo nuotr.

SVARBU

- Prie nesudėtingų statinių jau priskiriami plokščiadugniai grūdų saugojimo bokštai, siloso ir šienainio tranšėjos, stacionarios grūdų džiovyklos, šiltnamiai, sandėliavimo ar parodų aikštelės, gyvūnų aptvarai.
- Investicijoms į nesudėtingus statinius finansuoti kartu su paraiška nereikia pateikti statybų leidimų.
- Nesudėtingų statinių statybas paramos lėšomis galima finansuoti ir pagal kitas investicines KPP priemones „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“, „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ ir kt.

transporto priemonės, nesudėtingų statinių statyba ir rekonstrukcija.

Paramos lėšomis kompensuojama iki 40–60 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų. Daugiausiai – iki 60 proc. – gali būti kompensuojama mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse įsikūrusiems jauniems ūkininkams.

Paraiškos – iki metų pabaigos

Paraišką pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ antrąją veiklos sritį iki metų pabaigos gali teikti valdą įregistruojantys ūkininkai bei juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų gamyba arba paslaugų žemės ūkiui teikimu. Taip pat valdą įregistruojantis žemės ūkio kooperatinės bendrovės, mokslo ir mokymo institucijos, turinčios eksperimentinius, parodomuosius, mokomuosius, bandymų ūkius, kuriuose vykdoma žemės ūkio produktų gamyba arba teikiamos paslaugos žemės ūkiui. Paraiškų teikiamos Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritoriniuose skyriuose pagal projekto įgyvendinimo vietą.

Pareiškėjai turi atitikti visus supaprastintose įgyvendinimo taisyklėse nurodytus reikalavimus. Vienas iš jų – ūkininko ar ju-

ridinio asmens ūkis iki paraiškos pateikimo turi veikti ne trumpiau kaip 2 metus. Pajamos iš žemės ūkio veiklos per 2 metų laikotarpį turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų valdos veiklos pajamų. Parama skiriama tiems ūkiams, kurie yra ne mažesni kaip 4 europinio dydžio vienetai (EDV).

Pareiškėjai taip pat turi tvarkyti buhalterinę apskaitą, nebūti skolingi valstybės biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui, atitikti taisyklėse numatytus kvalifikacijos kriterijus.

Nekilnojamas turtas, į kurį investuojama, turi priklausyti pareiškėjui arba pareiškėjui ir jo sutuoktiniui nuosavybės teise. Žemė po esamais arba numatomais statyti pastatais pareiškėjo gali būti ir nuomojama, tačiau ne trumpesniai kaip 10 metų laikotarpiui nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos.

Investuojantys į pienininkystės sektorių privalo turėti pieno kvotą.

Įsipareigoja penkeriems metams

Be NMA sutikimo pareiškėjas įsipareigoja nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, klausimyno formos verslo plane numatytos žemės ūkio veiklos, neparduoti ir kitaip neperleisti kitam asmeniui už paramos lėšas įgyto turto mažiausiai penkerius metus nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos.

Paramos lėšomis finansuojamas tik tinkamos finansuoti ir projektui įgyvendinti būtinos išlaidos, padarytos laikantis pirkimo procedūrų, nustatytų KPP administravimo taisyklėse. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti aiškiai išvardytos pagal išlaidų kategorijas, o ne pateikiamos bendra suma.

Siekti paramos paskatino greitesnis vertinimas

Virginija KLIMIENĖ

Kaimo turizmo veiklą plėtojantys asmenys teigiamai vertina galimybę teikti paraiškas pagal supaprastintas įgyvendinimo taisykles. Jos taikomos tuomet, kai prašomos paramos suma yra ne didesnė kaip 150 tūkst. litų.

Pareiškėjų nuomone, vienas iš supaprastintųjų taisyklių pagrindinių privalumų – greitesnis paraiškos vertinimas.

Vienas iš pirmųjų patvirtintų paramos gavėjų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ supaprastintąsias taisykles – Panevėžyje gyvenantis Valerijus Babachinas.

Jis, investuodamas nuosavas lėšas, pastatė kaimo turizmui pritaikytą gyvenamąjį namą, pirtį ir dvi lauko pavėšines, o vėliau pateikė paraišką investicijoms kompensuoti. „Visi pastatai bus tiesiogiai skirti kaimo turizmo paslaugoms teikti. Namas su sale bus skirtas žmonių apgyvendinimui ir pobūvių organizavimui, pirtis – maudynėms ir atsipalaidavimui, lauko pavėšinės – laisvalaikiui lauke ir kepsnių kepimui“, – pasakoja V. Babachinas.

Bendra projekto vertė – daugiau nei 216 tūkst. litų, o Europos Sąjungos lėšomis bus finansuojama daugiau nei 80 tūkst. litų.

Greitai ir sklandžiai

Pasak kaimo turizmo verslą pradėjusio vyro, jis pateikė paraišką pagal supaprastintą tvarką išgirdęs, kad visas paramos teikimo procesas bus daug greitesnis ir paprastesnis, nebereikės atskirai rengti verslo plano.

„Tiesą sakant, nesusivylėme, nes paraiškos vertinimas buvo atliktas pakankamai sklandžiai ir greitai. Jeigu kitąmet bus galimybė siekti iki 150 tūkst. litų paramos, būtina kreipimės. Kartu su šeima kaimo turizmo veiklą dar tik pradėdame plėtoti, todėl iki šiltojo metų laikotarpio pradžios dar planuojame įsigyti valčių, baidarių, sporto inventoriaus, investuoti į aplinkos tvarkymą“, – apie planus pasakoja V. Babachinas.

Pareiškėjas, įgyvendinęs vieną projektą pagal supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles, per tą patį kvietimo teikti paraiškas laikotarpį paramos gali siekti ir dar kartą. Tačiau bendra paramos suma per tą patį kvietimo teikti paraiškas laikotarpį negali būti didesnė kaip 300 tūkst. litų, o kai kuriais atvejais – 150 tūkst. litu.

Pagal dvi veiklos sritis

Pagal KPP priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ paramos galima siekti pagal dvi veiklos sritis – „Kaimo turizmo skatinimas, įskaitant amatų plėtrą kaimo turizmo sodybose“ ir „Turistinių stovyklų kaimo

Kaimo turizmas – viena iš populiariausių alternatyvių žemės ūkiui veiklų

Redakcijos archyvo nuotr.

SVARBU

- Jeigu asmenys paraiškos teikimo dieną ne mažiau kaip vienerius metus vykdo kaimo turizmo ar stovyklaviečių paslaugų teikimo veiklą, jiems nebereikia išklausti specializuotų mokymo kursų. Jei pareiškėjas minėta veikla nesivertė, jam reikia išklausti kursų, tačiau jie nebūtinai turi būti pažymėti konkrečiu kodu, kaip buvo reikalaujama anksčiau;
- Sumažėjo reikalaujamas atstumas nuo naujai kuriamos sodybos iki magistralinių kelių;
- Paramos lėšomis finansuojama didesnė projekto būtinų išlaidų dalis.

vietovėse įkūrimas ir plėtra (išskyrus miško vietovėse)“.

Paramos galima kreiptis pagal abi veiklos sritis, tačiau didžiausia paramos suma bendram projektui negali viršyti 150 tūkst. litų, iš jų – paramos suma turistinės stovyklos įkūrimui ir plėtrai negali viršyti 75 tūkst. litų.

Į paramą gali pretenduoti ūkininkai arba kaimo gyventojai, iki paraiškos pateikimo dienos įregistravę žemės ūkio valdą Žemės ūkio ir kaimo verslo registre. Jie paraiškas turi teikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą.

Paramos lėšomis galima finansuoti apgyvendinimo, poilsiautojų maitinimo ar gamybinų pastatų statybą, rekonstrukciją ar kapitalinį remontą, naujų statybinių medžiagų įsigijimą, naują poilsio paslaugoms, laisvalaikiui ir renginiams organizuoti skirtą techniką, atnaujinti sodybos infrastruktūrą, įrengti vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo bei valymo sistemas, sutvarkyti pakrantes, sukurti poilsio ar sporto aikštes, prieigą prie gamtos objektų ir kt.

Teigiami patobulinimai

Siekiant, kad parama galėtų pasinaudoti dar didesnis kaimo gyventojų ar ūkininkų skaičius, prieš keletą mėnesių buvo patobulintos supaprastintosios taisyklės. Nuo šiol pareiškėjai gali tikėtis didesnės paramos lėšomis finansuojamos projekto dalies – iki 65 proc. Anksčiau buvo 50 proc.

Sumažėjo ir reikalaujamas atstumas nuo naujai kuriamos sodybos iki magistralinių ir krašto kelių. Nuo šiol tik iki magistralinių kelių Vilnius–Klaipėda, Vilnius–Panevėžys, Saločiai–Kalvarija atstumas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 km (anksčiau buvo 1 km). Atstumai nuo kitų kelių nėra reglamentuoti.

Tvarkyti buhalterinę apskaitą

Vieni iš naujausių taisyklių pakeitimų susiję su paramos gavėjams būtina kvalifikacija. Jeigu asmenys paraiškos teikimo dieną ne mažiau kaip vienerius metus vykdo kaimo turizmo ar stovyklaviečių paslaugų teikimo veiklą, jiems nebereikia išklausti specializuotų mokymo kursų. Jei pareiškėjas minėta veikla nesivertė, jam reikia išklausti kursų, tačiau jie nebūtinai turi būti pažymėti konkrečiu kodu, kaip buvo reikalaujama anksčiau.

KPP priemonės „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ atnaujintose įgyvendinimo taisyklėse pateiktas ir naujas reikalavimas pareiškėjams, kurie iki paraiškos pateikimo nevykdė ūkinės veiklos, ir tiems, kurie vykdė ūkinę veiklą, bet pagal teisės aktų reikalavimus jiems nebuvo privaloma sudaryti finansinę atskaitomybę. Nuo šiol minėti pareiškėjai įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą, o kartu su paraiška pateikti ūkinės veiklos pradžios balansą.

Gėlininkystės tradicijos – iš kartos į kartą

Regina SAVICKAITĖ

Lietuvos kaimuose netrūksta veiklių ūkininkų, kurie savo nedidelėse valdose plėtoja pačią įvairiausių veiklą. Puikus pavyzdys – Kaišiadorių rajone, Juknionių Babilių kaime, ūkininkaujantys Giedrius ir Rasa Morkūnai.

Gėlininkystėje, juodųjų ridikų ir bulvių auginimu bei kaimo turizmo veikla penkių hektarų valdose užsiimantys ūkininkai yra vieni iš perspektyviausių Kaišiadorių rajone.

Pagrindinė sutuoktinių veikla – gėlių auginimas. Trijuose didžiuliuose šiltnamiuose darbas verda visus metus, nors karščiausias metas – nuo pavasario iki rudens. Būtent rudenį iš namų išvažiuoja paskutinės sezono gėlės – kapinėms skirtos chrizantemos.

Kaišiadoriškiai įsitikinę, kad gėlininkystė yra perspektyvi veikla, ypač tuomet, kai daigus auginantys patys, o ne perka.

Tėvai augino tik gvazdikus

Įvairias sodybų apželdinimui ar kapų priežiūrai skirtas gėles auginantys ūkininkai šia veikla užsiima apie 15 metų. Jie pratęse iš Giedriaus tėvų perimtas gėlininkystės tradicijas. „Pasiryžę ūkininkauti, sumanėme auginti būtent gėles, o ne galvijus. Greičiausiai todėl, kad buvau nenaujokas – jaunystėje padėjau tėvams auginti gėles“, – pasakojo G.Morkūnas.

Giedriaus tėvai vos 36 kvadratinėmis metrų šiltnamyje augino tik gvazdikus – sovietmečiu verstis bet kokia individualia veikla buvo draudžiama. Tačiau darbo ir mažame šiltnamyje pakako, kad vyrą suviliotų gėlių auginimas.

Dabar 500 kvadratinėmis metrų šiltnamiuose Morkūnai augina kelių rūšių gėles – begonijas, surfinijas, o prieš Vėlines šiltnamiuose pakvimpa chrizantemomis. Gėles sutuoktiniai pristato į gėlių parduotuves, parduoda turguje, taip pat prekiauja savo namuose.

Pradėjo nuo mažo šiltnamio

Auginti gėles Morkūnai pradėjo turėdami mažą šiltnamį ir gyvendami Žiezmariuose. Tačiau po pirmojo gėlių auginimo sezono jie patikėjo, kad ši veikla bus perspektyvi, todėl verta didinti auginamų gėlių plotus. Jų valdos buvo prasipletusios iki penkių šiltnamių, tačiau vėliau apsiribojo trimis.

Šiltnamiuose ir parduodant gėles darbuojasi visa Morkūnų šeima – papildomai darbininkų jie nesamdo. „Aš persodinu daigus, vyras dėžutes gėlėms pagamina, kemša vazonėlius durpėmis, tada aš sodinu, o vyras rūpinasi laistymu, šiltnamio šildymu“, – apie darbo pasidalijimą pasakojo R. Morkūnienė.

Rūpinantis gėlėmis padeda ir keturi sutuoktinių vaikai – 21-erių ir 13 metų sūnūs bei 19 ir 10 metų dukterys. Mažesnieji tėvams padeda darbuotis šiltnamyje, o vyresnieji gėlėmis prekiauja turguje. Kol kas nežinia, ar Morkūnų atžalos pratęs šeimos tradiciją.

Rasa Morkūnienė įsitikinusi, kad gėlininkystė – perspektyvi veikla

Autorės nuotr.

Pasak ūkininkų, begonijoms reikia mažiau priežiūros nei kitoms auginamoms gėlėms

„Jie tik padeda mums, o kaip bus toliau, parodys laikas. Rimtai apie tai nesikalbėjome“, – sakė pašnekovai.

Darbus kaišiadoriškiam itin palengvina ir gėlininkystei pritaikyta laistymo sistema – prie kiekvieno vazonėlio yra atvesta laistymo žarnelė. Sistemą ūkininkai įsigijo nuosavomis lėšomis.

Gėlės ir sodybos apšildinimui

Retkarčiais Morkūnai iš sodybos beveik neišvažiuoja, nes čia nuolat apsilanko pirkėjai. Pasitaiko atvejų, kad įsigyja ne po kelis, o tūkstančius žiedų.

„Dideliais kiekiais perka visą sodybą gėlėmis apšildinti ketinantys klientai. Žmonės į mūsų namus atvažiuoja todėl, kad pirkti tiesiai iš mūsų jiems labiau apsimoka – gėlės čia kainuoja pigiau nei parduotuvėse“,

– sakė G. Morkūnas.

„Kokias gėles auginti pelningiausia?“, – klausiu. „Turbūt visas. Tačiau, tarkime, mažosios begonijos yra mažiausiai lepios, tuo tarpu kitoms priežiūros ir dėmesio reikia daugiau“, – sako ūkininkai.

Tiesa, Giedrius prisipažįsta, kad jei norėtų pasveikinti žmoną, neskubėtų į savo šiltnamį. Pasak pašnekovo, jis mylimajai nupirktų orchidėją.

Sėja ir juoduosius ridikus

Darbu Morkūnams netrūksta ir greta sodybos esančiame darže. Maždaug hektaro plote ūkininkai augina bulves, taip pat sėja apie 70 arų juodųjų ridikų.

„Kodėl juodieji ridikai? Tai – daržovė, kurios nereikia kruopščiai prižiūrėti, mat juodieji ridikai greitai auga, o išsišakoję lapai neleidžia išaugti piktžolėms“, – pasakojo Morkūnai. Be to, juos auginti pelninga, nes juodieji ridikai yra brangios daržovės – parduotuvėje kilogramas jų kainuoja apie du litus.

Be gėlininkystės ir juodųjų ridikų auginimo, ūkininkai užsiima ir kita veikla – nuomoja greta sodybos esančią pokylių salę. Kelių hektarų plote esanti ūkininkų sodyba žavi savo aplinka – čia stovi pirtis, iškasti tvenkiniai, per kuriuos veda originalus rąstų darbo tiltas.

„Gal ateityje teiksime ir daugiau kaimo turizmo paslaugų. Tačiau tai – ateities planai“, – sakė ūkininkai.

„Duokim garo“ vedėja: linkiu santarvės, ryžto ir pasitikėjimo

Marius RAZAUSKAS

Ji laiko save miestiete, tačiau nuolat bendrauja su kaimo žmonėmis ir puoselėja lietuvių liaudies kultūrą. Jai patinka gamta ir grynas oras, kuri suteikia kaimas, tačiau ūkininkaujanti savęs neįsivaizduoja.

Tokia unikali asmenybė yra nuotaikingos laidos „Duokim garo“ vedėja Loreta Mukaitė-Sungailienė. Skuode gimusi moteris įgijo etnomuzikologijos magistrės laipsnį, o prieš dvejus metus apgynė daktaro disertaciją humanitarinių mokslų srityje.

Su „Artojumi“ L. Mukaitė-Sungailienė pasidalijo vaikystės prisiminimais, mintimis apie žemaičių ypatumus ir pasidžiaugė iniciatyvomis kaimo bendruomenėmis.

Ištrūkti iš miesto norėtų dažniau

Kaime apsilankau ne taip dažnai, kaip norėtusi, nors tai – puikus atotrūkis nuo miesto rutinos, grynas oras, daugiau natūralių šviežių produktų. Per šventes ar atostogas vykstu į vyro tėviškę, Plungės rajone esantį Alsedžių miestelį. Turime netoli Vilniaus ir sodybėlę – ten vienkiemiai, yra ir kitų kaimiško gyvenimo ypatumų.

Kur kas daugiau laiko kaime praleisdavau vaikystėje. Tuomet su tėvais važiuodavome pas močiutę į Skuodo rajone esantį Lenkimų kaimą. Močiutė prižiūrėjo nemažą ūkį, kuriame buvo ir karvių, ir ančių, ir žąsų.

Prisimenu, kad per darbynečius – šieno vežimą ar bulviakasį – susirinkdavo beveik visa plati giminė – mama augo šeimoje su trimis broliais ir dviem seserimis. Todėl darbai buvo greitai nudirbami.

Ūkinės veiklos nesiimčiau

Aš laikau save miestiete ir apie ūkininkavimą negalvoju. Kol kas nežinau, kaip galėčiau suderinti ūkinę veiklą ir kultūrinį aktyvumą. Bendrauti su kaimo žmonėmis, padėti jiems – man patinka, tačiau ūkinės veiklos nesiimčiau.

Kitaip mašto mano vyras, kuris nemažai žino apie žemės ūkį, o jei nežino – mokosi. Ir sodyboje įvairiausių darbus atlieka. O man galbūt sektųsi gėles prižiūrėti (juokiasi). Taip pat mėgstu nuvažiuoti prie vandens telkinio pailsėti. Jeigu nuolat gyventume sodyboje, turbūt daugiau darbų prisiplanuotume.

Puoselėti folkloro tradicijas

Mūsų giminėje buvo balsingų ir mėgstamų padainuoti žmonių, galbūt todėl susido-

mėjau lietuvių liaudies muzika. Kita priežastis – labai stiprus pasiryžimas puoselėti folkloro tradicijas. Todėl ir studijos buvo susietos su lietuvių liaudies kūrybos pažintimi ir jos analize. Nors studijavau Vilniuje, tačiau teko vykti į tautosakos rinkimo ekspedicijas po kaimus, bendrauti su kaimo žmonėmis. Ir man patiko.

Nors mano kasdienis gyvenimas su kaimo žmonėmis tiesiogiai nesusijęs, tačiau kažkaip jaučiau jų poreikius, pomėgius, buvo smagu padiskutuoti apie dvasinius dalykus. Man visada malonu įsiklausyti ir išklausti, padėti kaimo žmonėms bent trumpam atitrūkti nuo kasdienių rūpesčių.

Apie žemaičius

Jie labai gerbia savo tradicijas, iš kartos į kartą perduodamas vertybes. Žemaičiai didelį dėmesį skiria tradicinių amatų plėtojimui. Žinoma, jie bendruomeniški, bet nestinga ir uždaramo. Jei žemaitis pamatys, kad su juo bendrauja geras, nuoširdus, turintis „tvirtą stuburą“ žmogus, ir jis bus nuoširdus, jeigu reikės – pagelbės. Be to, labai užsispyrę – visus darbus užbaigs ir nieko nepaliks likimo valiai. Jiems svarbu pamatyti rezultata.

Reikia noro ir iniciatyvos

Sunku vienareikšmiškai apibūdinti kaimą. Man labai gaila, kad važinėdama po kaimus pasigendu jaunimo. Gal jie kur sulinde, užsidarę? Žinau, kad kai kurios kaimo bendruomenės yra aktyvios įvairiose veiklose – ir kultūrinėje, ir socialinėje, jie koncertuoja, rengia įvairius projektus. Mane tai žavi. Apie tai sužinau ne iš žiniasklaidos, o iš bendraminčių, kai tenka bendrauti su įvairių folkloro ansamblių atstovais.

Pavyzdžiui, Panevėžio rajone, Miežiškių miestelyje, gyvuoja net 6 ar 7 meno kolektyvai. Spėju, kad vos ne kas antras to mieste-

Tomo Gaubio nuotr.

Loreta Mukaitė-Sungailienė pataria Kūčių vakarą prisiminti mirusiuosius – kad jaustume jų palaikymą ir pagalbą

lio žmogus dalyvauja meninėje veikloje. Jie ir verslu užsiima, ir amatus plėtoja, ir išlaiko senąsias tradicijas. Viskas priklauso nuo žmonių, jų noro ir iniciatyvos. Tiesa, spaudoje norėtusi pozityvesnių naujienų apie kaimo žmones, nes žurnalistai dažnai mėgsta išryškinti tik blogąsias puses, įvairias problemas.

Palinkėjimas 2010-iesiems

Pirmiausia – ryžto, pasitikėjimo, užsispyrimo, santarvės su pačiu savimi ir su kitais bei kuo mažiau chaoso. Kūčių vakarą susėdus prie stalo reikia prisiminti mirusiuosius tam, kad jaustumėm jų palaikymą ir pagalbą. Senovėje žmonės tikėjo, kad protėviai mums padeda – ir gyvenime, ir ūkyje, ir dvasiškai. Dabar mums ypač reikia, kad visos jėgos mums padėtų ir nekenktų.

Pasiūlykite įžymybę

„Artojas“ kas mėnesį pateikia originalias žinomų Lietuvos žmonių mintis apie kaimą ir žemės ūkį. Kokių žinomų žmonių pasakojimus dar norėtumėte išgirsti? Savo numylėtinius siūlykite elektroninio pašto adresu info@artojas.lt.